

Příloha k protokolu o SZZ č.

Diplomant: **Bc. Veronika Nováková**

Vysoká škola: **JU v Č. Budějovicích**

Aprobace: **Bohemistika**

Katedra: **Ústav bohemistiky**

Recenzent * /
diplomové práce

Datum odevzdání posudku: **23. srpna 2012**

Vědovec*/

Jakub Dotlačil, MPhil., PhD.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Vybrané aspekty slovosledu v současné češtině: trojí teoretický přístup

.....
(téma)

Diplomová práce Veroniky Novákové *Vybrané aspekty slovosledu v současné češtině: Trojí teoretický přístup* se zabývá postavením příklonek v češtině. Jako teoretické východisko jí slouží tři jazykovědné směry. Jednak tradiční česká lingvistika, dále Funkční generativní popis (FGP) a nakonec teorie Principů a parametrů.

V první části diplomové práce (kapitoly 1-3) je výborně shrnuto zkoumání klitik v české jazykovědné historii. Autorka si zvolila vhodné klíčové texty. Její shrnutí poznatků a závěrů, s kterými jednotlivé práce přišly, je jasné, přehledné a stručné, aniž by cokoli důležitého bylo vynecháno. Bavilo mě takový text číst. A jen na okraj, potěšilo mě, že vše důležité pro studium teorie Principů a Parametrů v rámci diplomové práce se dalo srozumitelně shrnout do jedné jediné poznámky pod čarou (číslo 65).

K téhle části mám jen dvě výtky. Jednu terminologickou a tak trochu hnidopišskou. Autorka označuje Dotlačilův a Řezáčův text termínem "generativně-gramatický přístup" a odděluje jej od tradiční jazykovědy a FGP. To je trochu zavádějící, protože i FGP je součástí generativní gramatiky. Přesnější by tak bylo mluvit u Dotlačilova a Řezáčova textu například o přístupech v rámci teorie Principů a parametrů.

Druhá poznámka je metodologická. Autorka celkem trefně poznamenává, že kromě zmínek o kontextové zapojenosti se FGP příklonkami nezabývá. To souvisí především s tím, že se FGP soustředí na syntakticko-významovou, tektogramatickou rovinu jazyka, kde je postavení příklonek irelevantní (srov. s tím i "Sgall: Ohlédnutí pražského lingvisty za dvacátým stoletím"). Co je nejasné, je, proč si autorka zvolila FGP jako jeden ze tří teoretických přístupů, vzhledem k tomu, že tento přístup říká velmi málo o příklonkách. Když už je tenhle přístup vybrán, nestálo by za to posoudit, co by o příklonkách mohl říct? Dalo by se například chování popsané v kapitole 5 zachytit pomocí FGP? Alternativou k takové spekulaci by bylo zmínit některé přístupy, které jsou blízké FGP tím, že vycházejí ze závislostní syntaxe a používají podobnou terminologii jako FGP. Tady mám na mysli například práce Karla Olivy,

Vladimíra Petkeviče nebo Alexandra Rosena. Obé by rozšířilo práci o další pohled na jazyk, takže "trojí teoretický přístup" v podnázvu diplomové práce by byl plně opodstatněný.

Čtvrtá a pátá kapitola představují hlavní část diplomové práce: postavení příklonek v komplexních větách s infinitivem. Autorka vhodně využívá VALLEX pro definování rozsahu zkoumání a korpus SYN2010 k samotnému jazykovému výzkumu. Její generalizace o posunu příklonek v závislosti na řídicím slovese jsou detailní a důkladné a jistě poslouží v budoucnu dalším badatelům. Trochu mě mrzí, že není přesněji popsáno, jak probíhalo vyhledávání. Byly brány v potaz jakékoliv věty, ve kterých se objevilo sloveso, infinitiv a příklonka? Nebo byla vzdálenost mezi příklonkou a řídicím slovesem nějak omezena, například počtem slov, které se mohly mezi těmito dvěma výrazy objevit? Detailnější poznámky by se jistě hodily komukoliv, kdo bude chtít v budoucnu využít tato data.

Co se týče čtvrté a páté kapitoly, u několika sloves mi nebylo jasné jejich zařazení. Konkrétně, *kázat*, *přát si*, *vypravit se* a *žádat* jsou zmíněné v sekci 5.2.2 (slovesa, u kterých dochází k posunu příklonek kromě příklonného *se*), ale jediné uvedené příklady mají zájmeno ve třetí osobě akuzativu, a tak by se stejně tak mohla objevit v sekci 5.2.3 (slovesa, u kterých dochází pouze k posunu zájmenné příklonky třetí osoby). Podobně, všechny doklady u slovesa *skočit* jsou nejednoznačné - dají se analyzovat ať už jako přesun příklonky do řídicí věty, nebo zastavení příklonky ve větě závislé.

Obecněji vzato, studium posunu příklonek na ČNK je komplikováno tím, že takový pohyb téměř nikdy není obligatorní. To, že tedy nenajdeme doklad příklonky v řídicí větě, ještě neznamená, že něco takového není možné. Znamená to jen to, že takový jev není v ČNK doložen, což by ovšem jazykovědce mělo zajímat jen minimálně, vzhledem k tomu, že posun je opcionální a může tak v ČNK chybět čistě náhodou. Tento problém by se dal odstranit tím, že by diplomantka u každého slovesa uvedla počet příkladů, ve kterých došlo nebo nedošlo k posunu příklonky. Pokud například neexistuje doklad na posun příklonky v případě nějakého slovesa, ale stejné sloveso má obecně jen velmi málo dokladů, ve kterých se příklonka objevuje v zanořené větě, stěží můžeme mluvit o jednoznačném důkazu toho, že dané sloveso nedovoluje posun příklonek. Pokud, na druhou stranu, má sloveso stovky dokladů, ve kterých se objevují příklonky, ale vždy jen v zanořené větě, ČNK poskytuje jednoznačný a velmi silný argument pro to, že dané sloveso posun příklonek nedovoluje. Uvedení počtu dokladů je tedy velmi nápomocné pro pochopení toho, co nám ČNK říká o posunu příklonek v češtině. Zajímalo by mě, jestli by tenhle pohled pomohl autorce v klasifikaci sloves. Konkrétně, například téměř všechna slovesa v 5.2.4 vyžadují objekt, až na asi 10 výjimek. Jsou toto skutečně výjimky, anebo jde o případy, u kterých je obecně velmi málo dokladů na přítomnost příklonky v zanořené infinitivní větě, a jejich zařazení tedy není jednoznačné?

Konečně, rád bych zmínil dvě možná rozšíření diplomové práce, která by mně osobně přišla zajímavá. Současná práce se soustředí pouze na roli řídicího slovesa. Bylo by ovšem zajímavé otestovat za pomoci ČNK hypotézu Příruční české mluvnice, tedy, jakou roli hraje přítomnost rozvíjejících větných členů v zanořené infinitivní větě pro posun příklonek. Za druhé, autorka by mohla zkontrolovat můj článek Jedno syntaktické omezení u neprojektivních konstrukcí s klitikami (v knize Korpus jako zdroj dat o češtině), ve kterém jsem měl téměř totožný cíl jako ona, tedy, studium role řídicího slovesa pro posun příklonek na materiálu ČNK, ale ve výrazně menším rozsahu. I když jsou mé a její závěry podobné, zařazení některých konkrétních sloves se liší a bylo by zajímavé zjistit, jestli to souvisí s používáním jiného korpusu, způsobem vyhledávání, anebo má ještě jiný důvod.

Celkově se mi práce velmi líbila a doporučuji ji k obhajobě.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **výborně**

Dollariš

.....
podpis vedoucího—recenzenta diplomové práce

Čes. Budějovicích

23. srpna 2012

V dne

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------

*) Nehodící se škrtněte

